

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 11 februari 1926 kl. 11 f. m.

Sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande Nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för vetenskaplig bearbetning av vissa, av professor J. G. Andersson hopbragta ostasiatiska arkeologiska samlingar.

I en till riksdagen avlåten, den 22 januari 1926 dagtecknad proposition nr 49 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att för professorn Johan Gunnar Andersson må med ingången av budgetåret 1926—1927 inrättas en personlig befattning såsom professor i ostasiatisk arkeologi och föreståndare för statens ostasiatiska arkeologiska samlingar med de åligganden för Andersson såsom innehavare av denna befattning, som av Kungl. Maj:t bestämmas;

dels besluta, att Andersson skall såsom innehavare av den nu föreslagna personliga professors- och föreståndarbefattningen vara i avlönings- och pensionshänseende likställd med universitetsprofessor;

dels för berörda ändamål under riksstatens elfte huvudtitel, allmänna indragningsstaten, uppföra under rubrik: vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien ett belopp av 12,000 kronor jämte ett tillägg av 1,000 kronor efter fem års tjänstgöring;

dels ock under riksstatens åttonde huvudtitel under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien för budgetåret 1926—1927 anvisa:

till inredningsarbeten, såsom anskaffande av montrer m. m., ävensom till ett studiebibliotek för den ostasiatiska arkeologiska samlingen ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor, samt

till lokalhyra för denna samling ävensom densamma bearbetning, vård och underhåll ett extra anslag av 33,000 kronor.

Ifrågavarande proposition har hänvisats, i vad den avser elfte huvudtiteln till bankoutskottet och i övrigt till statsutskottet. Enligt överenskommelse mellan utskotten har propositionen behandlats av sammansatt stats- och bankoutskott.

Av åberopade statsrådsprotokollet inhämtas bland annat följande.

Med understöd dels av statsmedel, som till ett belopp av 90,000 kronor beviljades av 1920 års riksdag, dels av enskilda bidrag, som till en totalsumma av cirka 300,000 kronor under medverkan av enskilda mecenater hopbringats av den s. k. Kina-kommittén, har tillfälle beretts för professor J. G. Andersson att under ej mindre än sju år, 1918—1924, i olika delar av Kina företaga omfattande naturhistoriska och arkeologiska insamlingar och undersökningar. I enlighet med den ursprungliga planen, som låg till grund för ansökan om statsanslag, ha till de naturhistoriska insamlingarna använts dels statsanslaget, dels enskilda bidrag, medan de arkeologiska samlingarna utförts uteslutande för av enskilda lämnade medel.

De av professor Andersson i Kina gjorda naturhistoriska samlingarna hava överlämnats dels till naturhistoriska riksmuseets olika avdelningar, dels till paleontologiska institutionen vid Uppsala universitet.

De arkeologiska samlingarna, som numera överförts till Sverige, äro tills vidare Kinakommitténs egendom. Kommittén har emellertid förklarat sig vilja överlämna dessa samlingar till svenska staten, så snart garantier vunnits för deras framtida vård, och kommittén har redan med riksantikvariens preliminärt avtalat formerna för dessa samlingars anslutning till statens historiska museum.

Kinakommittén har nu hos Kungl. Maj:t gjort framställning om beredande av lokaler för samlingarna samt om erforderliga anslag för deras vård och bearbetning.

Beträffande lokaler för samlingarna har kommittén, efter att i samråd med chefen för byggnadsstyrelsen och riksantikvariens undersökt olika möjligheter härutinnan, föreslagit förhyrande av erforderliga rum inom handels-högskolans nya hus i Stockholm för ett preliminärt överenskommet hyresbelopp av 18,000 kronor årligen.

Kommittén har vidare framlagt plan och kostnadsberäkningar för lokalernas inredning, anskaffande av montrar m. m., för anskaffande av ett *handbibliotek* för institutionens vetenskapliga verksamhet samt för institutionens *årliga drift*. Slutligen har kommittén beträffande *ledningen av institutionen* hemställt, att för professor J. G. Andersson måtte upprättas en personlig befattning såsom föreståndare för samlingarna med löneställning lika med professors vid statsuniversitet.

Kostnaderna skulle, fränsett institutionens ledning, enligt kommitténs förslag ställa sig på följande sätt:

Inredningskostnader:

1. Möbler och montrar	kronor 52,929:—
2. Elektrisk belysning	» 1,629: 40
3. Instrument och redskap	» 3,300:—
	<hr/>
	Summa kronor 57,858: 40

Kostnader för anskaffande av bibliotek kronor 20,000: —
Summa engångskostnader kronor 77,858: 40

Driftkostnader (inklusive hyra) under första året:

amanuens	kronor 5,400: —
vaktmästare och preparator	» 3,600: —
rit- och skrivbiträden	» 6,000: —
tryckning av etiketter och förklaringar för museet	» 1,800: —
skriv- och ritmateriel	» 500: —
uppvärmning	» 2,000: —
belysning	» 200: —
hyra	» 18,000: —
två telefoner	» 360: —
	<u>Summa kronor 37,860: —</u>

Över kommitténs framställning har utlåtande avgivits av *byggnadsstyrelsen*, som förklarar sig icke hava något att erinra mot förslaget beträffande förhyrande och inredning av lokaler.

Vidare hava utlåtanden avgivits av *vittherhetsakademien*, efter hörande av akademiens antikvariska nämnd, samt av *kanslern för rikets universitet*, som hört lärarrådet vid Stockholms högskola och högskolans styrelse. Samtliga dessa myndigheter hava på det livligaste tillstyrkt bifall till Kinakommitténs framställning.

Departementschefen har beträffande de beräknade kostnaderna ansett vissa jämkningar kunna äga rum. Sålunda har hyreskostnaden genom inskränkning av rumsbehovet nedsatts till 15,000 kronor. Inredningskostnaderna hava beräknats till 50,000 kronor, vilket belopp ansetts böra uppdelas på flera budgetterminer. Kostnaderna för anskaffande av studiebibliotek, beräknade till 20,000 kronor, hava synts böra fördelas på två budgetår. Till driftkostnader har beräknats ett belopp av 18,000 kronor att av Kungl. Maj:t närmare fördelas.

De av departementschefen förordade anslagsbeloppen äro följande:

Engångskostnader:

Inredning (anskaffande av montrer m. m.) . .	kronor 15,000: —
Studiebibliotek	» 10,000: —

årliga kostnader:

Lokalhyra	» 15,000: —
Driftkostnader	» 18,000: —

Summa kronor 58,000: —

I övrigt har departementschefen, med hänvisning till de hörda myndigheternas yttranden samt till vissa av in- och utländska fackmän gjorda, i statsrådsprotokollet intagna uttalanden beträffande de svenska arkeologiska

forskningarna i Kina samt de hopbragta samlingarnas värde, anført bland annat följande.

»Professor Anderssons långvariga och resultatrika forskningsarbete i Kina — verkställt dels på uppdrag av, dels i samförstånd med kinesiska regeringen — var ursprungligen inriktat på ett naturhistoriskt forskningsområde, och de stora och från vetenskaplig synpunkt utomordentligt värdefulla paleozoologiska, paleobotaniska och geologiska samlingar, han härunder hopfört, hava kommit svenska institutioner till godo och berett svenska vetenskapsmän ett betydelsefullt material till utforskande. Utgången av Anderssons senare expeditioner i det inre Kina har emellertid lämnat ett annat ej mindre värdefullt utan snarare än betydelsefullare resultat, i det han härunder fann rika och väl bibehållna minnesmärken från förhistoriska kulturer, som dittills varit alldeles okända. Dessa nya fynd och upptäckter föranledde professor Andersson att i ökad grad inrikta sitt arbete på arkeologiska insamlingar och uppmätningar. Det arkeologiska material, som han hemfört från sina senare färder i Kina, har av fackmän ansetts vara utomordentligt betydelsefullt, enär det belyser förut okända tidsskeden i mänsklighetens historia. Professor Anderssons upptäckter hava betraktats såsom epokgörande, därför att de torde bereda möjlighet att finna en lösning av frågan om en uråldrig förbindelse mellan östern och västern och därigenom lämna en i hög grad vidgad uppfattning om den mänskliga kulturutvecklingens gång. Insamlandet av detta material har möjliggjorts genom frikostighet av enskilda svenska mecenater. Genom att detsamma kunnat överföras till Sverige, har det blivit svenska vetenskapsmän förbehållet att göra den första bearbetningen av detta material och inför ett internationellt vetenskapligt forum framlägga de resultat, som dessa forskningarna komma att lämna. Min förut lämnade redogörelse visar också, att Sverige genom dessa samlingar blivit föremål för en intresserad uppmärksamhet, så mycket mer befogad som vårt land sedan länge intagit en framskjuten ställning inom den arkeologiska forskningen.

Jag erinrade nyss om att professor Anderssons undersökningar skett i samförstånd med kinesiska regeringen. Genom sin mångåriga vistelse i Kina och sin därunder vunna förtrogenhet med kinesiska förhållanden hade Andersson där förstått förvärva sig en ställning, som gjorde honom synnerligen väl sedd av de kinesiska myndigheterna och på grund av vilken han mer än någon annan kunnat på ett framgångsrikt sätt planlägga och fullfölja sina vetenskapliga undersökningar. Det var tack vare hans goda förbindelser med de kinesiska myndigheterna, som det lyckades honom att få till Sverige överföra de dyrbara arkeologiska samlingar, varom nu är fråga. Alldeles utan villkor fingo de dock ej lämna Kina. Det tilläts, efter vad jag inhämtat, att dessa samlingar fingo för vetenskaplig bearbetning överföras till Sverige, under förutsättning, att förefintliga dubletter inom viss tid återställas till Kina, ävensom att den vetenskapliga bearbetningen av materialet bleve offentliggjord i kinesiska publikationer, närmast i den i Peking utkommande skriftserien *Paleontologia Sinica*.

Då nu Kina-kommittén gjort det erbjödandet att till svenska staten överlåta dessa samlingar mot det att deras vetenskapliga bearbetning tryggades och garanterades och deras huvudbestånd bleve säkerställt i ett svenskt museum, har jag, i livlig övertygelse om dessa samlingars utomordentliga betydelse för den vetenskapliga forskningen och den fördel, som ligger i att

svenska forskare här få göra de första banbrytande arbetena, ansett mig böra förorda åtgärder i det av kommittén angivna syftet.

Jag vill till sist beröra den av Kina-kommittén i slutet av dess framställning upptagna frågan om ledningen av den vetenskapliga bearbetningen av dessa samlingar och organisationen av densamma. Kommitténs förslag går ut på tillskapande för professor Johan Gunnar Andersson av en personlig befattning såsom föreståndare för ifrågavarande arkeologiska samling med avlöning lika med vad som nu tillkommer universitetsprofessor, d. v. s. 12,000 kronor jämte ett ålderstillägg å 1,000 kronor. Att professor Andersson är i eminent grad skickad för denna uppgift, därom torde intet tvivel råda. De dyrbara och värdefulla samlingarna hava tillkommit genom hans kraftiga initiativ och utomordentliga skicklighet, och han torde vara den ende i vårt land, som äger de erforderliga förutsättningarna att kunna planlägga och fullfölja de betydelsefulla vetenskapliga arbeten, som äro att förvänta på grundvalen av dessa samlingar. Professor Andersson har förklarat sig villig att mottaga det uppdrag, varom nu är fråga, och med min kännedom om professor Anderssons allmänt vitsordade höga vetenskapliga kapacitet vill jag på det allra livligaste förorda förslaget om en personlig befattning för honom. Med hänsyn till befattningens karaktär av forskarbefattning med utomordentligt hög vetenskaplig valör, skulle det måhända legat närmast till hands att låta densamma få formen av en till ettdera av universiteten knuten professur. De arkeologiska samlingar, som bilda grundvalen för den ifrågasatta befattningen och som för att bliva rätt belysta lämpligen böra ses i ljuset av de omfattande samlingar, som finnas i statens historiska museum, hänvisa emellertid direkt på sistnämnda institution såsom den, till vilken befattningen bör anknytas. Härtill kommer dessutom, att Kinakommittén redan med riksantikvariens träffat preliminärt avtal om formerna för samlingarnas anslutning till statens historiska museum.

I fråga om samlingarnas ställning i organisatoriskt hänseende vill jag därför, därest desamma efter riksdagens bifall till den föreliggande framställningen varda överlämnade till svenska staten, förorda, att de ställas under riksantikvariens och vitterhetsakademiens överinseende. Kommer i en som jag vill hoppas snar framtid statens historiska museum att få sina lokalförhållanden bättre ordnade, böra givetvis dessa samlingar lokalt sammanföras med museets övriga arkeologiska samlingar. Då professor Andersson framdeles kommer att efter uppnådd pensionsålder frånträda den personliga befattning, jag nu vill förorda, synes mig den anordningen böra vidtagas, att de ostasiatiska samlingarna, som då torde få anses vara vederbörligen bearbetade och vetenskapligt behandlade, ställas under inseende av en av antikvarierna vid historiska museet. Några konsekvenser för framtiden torde ett bifall till mitt förslag om den personliga föreståndarbefattningen för professor Andersson på intet sätt innebära. Jag vill alltså förorda, att å allmänna indragningsstaten under rubrik vitterhets-, historie- och antikvitetssakademien uppföres för professor J. G. Andersson en personlig befattning som professor i ostasiatisk arkeologi och föreståndare för den ostasiatiska arkeologiska samlingen med avlönings- och pensionsförmåner lika med vad som tillkommer universitetsprofessor.»

Utskottet delar den av föredragande departementschefen uttalade uppfattningen om önskvärdheten av att de utav professor J. G. Andersson hop-

Utskottet.

bragta ostasiatiska arkeologiska samlingarna — vilka enligt fackmäns enstämmiga vittnesbörd äro att anse såsom i sitt slag enastående och av utomordentlig betydelse för den vetenskapliga forskningen — genom statens försorg erhålla tillfredsställande vård samt att åtgärder vidtagas för att möjliggöra deras vetenskapliga bearbetning och tillgängliggörande. Till de förslag, som i sådant syfte framlagts, har utskottet på de i statsrådsprotokollet anförda skälen velat giva sin anslutning.

De av departementschefen gjorda kostnadsberäkningarna hava ej givit utskottet anledning till erinran. Beträffande kostnaderna för inredningsarbeten samt för anskaffande av studiebibliotek, vilka kostnader av departementschefen för det första budgetåret beräknats till respektive 15,000 kronor och 10,000 kronor, vill utskottet uttala att hinder icke synes böra möta att, om så finnes lämpligt, inom ramen av det sammanlagda kostnadsbeloppet, 25,000 kronor, under det första året låta en ökad kostnad för det ena ändamålet uppvägas av utgiftsminskning för det andra.

Vad angår avlöningsförmånerna vid den föreslagna personliga professors- och föreståndarbefattningen för professor J. G. Andersson har utskottet med hänsyn till befattningens säregna art och till den karaktär av särskilt erkännande åt Andersson för en märklig forskarbragd, som förevarande anordning i viss mån får anses äga, funnit sig böra tillstyrka att befattningen i avlöningshänseende likställas med universitetsprofessur, oaktat den icke skulle bliva knuten till ett universitet. Utskottet vill i detta sammanhang uttala sin anslutning till förslaget att samlingarna i fråga i framtiden ställas under inseende av en av antikvarierna vid statens historiska museum och anser sig i likhet med departementschefen böra betona, att vid sådant förhållande några konsekvenser för framtiden icke synas vara att befara av ett bifall till förslaget om den personliga föreståndarbefattningen.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, må

1:o) medgiva, att för professorn Johan Gunnar Andersson må med ingången av budgetåret 1926—1927 inrättas en personlig befattning såsom professor i ostasiatisk arkeologi och föreståndare för statens ostasiatiska arkeologiska samlingar med de åligganden för Andersson såsom innehavare av denna befattning, som av Kungl. Maj:t bestämmas;

2:o) besluta, att Andersson skall såsom innehavare av den nu föreslagna personliga professors- och föreståndarbefattningen vara i avlönings- och pensionshänseende likställd med universitetsprofessor;

3:o) för berörda ändamål under riksstatens elfte huvudtitel, allmänna indragningsstaten, uppföra under rubrik: vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien ett belopp av 12,000

kronor jämte ett tillägg av 1,000 kronor efter fem års tjänstgöring;

4:o) under riksstatens åttonde huvudtitel under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien för budgetåret 1926—1927 anvisa:

till inredningsarbeten, såsom anskaffande av montrar m. m., ävensom till ett studiebibliotek för den ostasiatiska arkeologiska samlingen ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor, samt

till lokalhyra för denna samling ävensom densammas bearbetning, vård och underhåll ett extra anslag av 33,000 kronor.

Stockholm den 11 februari 1926.

På det sammansatta utskottets vägnar:

FELIX HAMRIN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från statsutskottet: herrar *Nilsson* i Gränebo, *Bergqvist*, *Oscar Olsson*, *Andersson* i
Eliantorp, *Rydén*, *Bengtsson* i Norup och *Lindskog*;
från bankoutskottet: herrar *Hamrin*, *Gustafsson* i Stensholm, *Berge*, *Bäcklund* och *Kloo*.
